

Suur läätspuu õitseb.

Suure läätspuu erilisel kitsaste lehtedega sort 'Lorbergii' mõjub elegantselt.

Ilus meetaim läätspuu

Läätspuu teaduslik nimi on tuletatud mongoli keelest. Sealmail kutsutakse teda sõnaga *karagan*.

Nii mongoli kui ka paljudes turgi keeltes tähendab sõna *kara* musta. Tõepoolest, helendavas stepis paistavad kauget läätspuupuhmad tumedate mütsakutena. Lõuna-Siber ja Kesk-Aasia on paljude visade läätspuuliikide kodu.

Enamik neid vähenõudlikke madalakasvulisi põõsaid ei taha aga meil kasvada, Eesti kliima on neile liiga niiske. Meie sügised ja kevaded on paljude kontinentaalsete stepiliikide jaoks liiga pikad ja heitlikud, ka talvised sulailmad ei mõju neile hästi.

Kaks kanget, suur ja väike

Meie kliimas edenevad hästi kaks läätspuuliiki, mille levila ulatub ka Kagu-Euroopasse. Kõige tavalisem on meil suur läätspuu (*Caragana arborescens*).

Vabalt kasvades saab ta paari-kolme meetri kõrguseks laiuvaks, juurevõsu andvaks põõsaks. Sellisena sobib rohkem parki või haljasalale, kus on rohkem ruumi ja päikesepaistest. Paremini kasvab suur läätspuu kuival ning kehval liivmullal.

Nagu paljud teised liblikõielised taimed, nii saab ka läätspuu hästi läbi mü-

garbakteritega ja võtab nende abil osa kasvuks vajalikku lämmastikku õhust.

Suur läätspuu kannatab hästi kärpimist. Ka vana, vormi kaotanud läätspuuhekki võib südamerahuga tugevasti tagasi lõigata. Põõsas õitseb isegi pügatuna.

Vanemates aedades näemegi läätspuud tavaliselt hekina, mitmel pool on teda istutatud lumekaitseks ka maanteeveerde. Suure läätspuu tunneb kergesti ära kollaste liblikõite ja paaritusuljgate õrnade liitlehtede järgi.

Väike läätspuu (*C. frutex*) kasvab ainult veidi üle meetri kõrgeks. Tema liitleht koosneb vaid neljast lehekestest, need on nii lähestikku, et leht tundub olevat sõrmjas. See liik on Eestis palju haruldasem kui eelmine. Siiski on teda meil paljundatud ja levitatud; Järva-Jaanis kasvas veel hiljuti ühe maja ees väike läätspuu toreda madala hekina.

Koduaia läätspuusordid

Väiksemasse aeda sobivad paremini suure läätspuu rippuvate okstega leinavormid. Need nõuavad vähe ruumi ja aega, ainsaks mureks on jälgida, et pookealus ei kasvataks võra sisse metsikuid võrseid ning juurevõsud ei pääseks vohama.

Sortidest on tavalisemad rahva-keelsete nimedega leina-läätspuu ('Pendula') ja peenelehine läätspuu

('Lorbergii'). Viimane on eriti kitsaste lehekestega ning näeb välja väga elegantne. Viimastel aastatel on palju levitatud ka sorti 'Walker', mis on kahe eelmise vahepealsete tunnustega.

Suurel läätspuul on olemas ka kollaselehine vorm, mis muude tunnuste poolest tüüpilisest ei erine. Ka läätspuukülvist tärkab iga kord kollakamate lehtedega seemikuid. Külvatakse läätspuud kevadel. Enne külvituleb seemneid vaheldumisi kuuma ja külma veega ehmatada, et paks seemnekest praguneks.

Hernepuu

Inglise keeles kutsutakse suurt läätspuud hernepuuks. Selle kohta, kas need "hersed" ka süüa kõlbavad, on risti vastupidiseid arvamusi.

Mulle tundub, et pigem võiks uskuda neid, kes soovivad kasutada ainult noori rohelisi kaunasid. Neid marineeritakse või hapendatakse ning lisatakse väheke mõnele salatile. Samuti võib salati kaunistuseks noppida mõne õie.

Läätspuu õitest ja lehtedest on Siberi rahvad keetnud teed, millest on saadud abi peavalu, ateroskleroosi ja vitamiinivaeguse korral. Mõlemad läätspuuliigid on ka head meetaimed.